

dešavalo u Haiphongu, a naime da je uz prisutnost pravnog savjetnika kubanske vlade zapovjednik broda ustvrdio da djeluje na temelju uglavaka teretnice i potom prodao teret drugom kubanskom poduzeću koje je opet poklonilo taj teret vijetnamskom narodu. Sve to pokazuje da je kubanska vlada kao vlasnik broda vodila izravno svoje poslovanje i da prima facie postoje uvjeti za izvanugovornu odgovornost iz "conversion" tj. upotrebe imovinskog predmeta protivno temelju na kojem ga odnosna osoba drži /"bailment"/.

Lord Bridge of Harwich je tome dodao da je "Mambisa" prestala biti zakupnik broda i da je postala agent države u upravi brodom u pogledu kojega je država Kuba prelaskom vlasništva na nju prema engleskom pravu /a vjerojatno analogne odredbe postoje i u drugim pravima/ ušla u odnos "baileea" prema "bailoru", tako što je država postala "bailee", a ovlaštenik tereta kao "bailor".

/LIR 1981,2,4, str.367/

E.P.

KUĆA LORDOVA

Presuda od 29.X 1981.

Hammer and Occidental Petroleum Corporation
c/a Buttes Gas and Oil Company and Boreta

Vijeće: Lord Wilberforce, Lord Fraser of Tullybelton,
Lord Russell of Killowen, Lord Keitel of
Kinkel, Lord Bridge of Harwich

Dokazne isprave u parnici odnose se na međudržavne čine - Spor se ne može meritorno presuditi bez rasudjivanja o dometu tih isprava koje se odnose na pitanja teritorijalnog razgraničenja medju državama - Sud se suzdržava da se o tim ispravama izjasni, jer ne može prosudjivati međudržavne sporove

Izvorni tužitelj, Buttes Gas and Oil Company /dalje Buttes/, kao i njen predsjednik Boreta, ustali su tužbom protiv Occidental Petroleum Corporation /dalje Occidental/ i njenog predsjednika Hammera radi klevete /"slander"/ i s tim povezane naknade štete, s razloga jer je Occidental /odnosno njen predsjednik Dr Hammer/ optužio Buttes da je

u prevarnom sporazumu /"conspiracy"/ s vladarom emirata Sharjaha njemu, tužitelju, prouzročio gubitak koncesije stečene po njemu /Occidentelu/. Taj se prevarni sporazum navodno sastojao u tome što je emir od Sharjaha proširio teritorijalno more oko otoka Abu Musa od 3 na 12 milja, ali dekretom koji je antidatirao na rujan 1969, a stvarno izdao u ožujku 1970. Ovo je bilo važno stoga, jer su emiri od Sharjaha i od Umm al Qaiwain /dalje u tekstu skraćeno UAQ/ raspisali natječaj za koncesije za bušenje nafte i to tako, da je svaki od njih formulirao to na način da će se koncesija odnositi na sve vode odnosnog emirata. Posljedica toga je bila da je koncesija pripala Buttesu, jer je on dobio koncesiju od emira od Sharjaha koji je u svoje vode uključio i vode koje do tada nisu bile njegove nego su to postale tek na temelju antidatiranog dekreta. To je iznešeno u Londonu na konferenciji za štampu 5.X 1970. Protiv te tužbe je odgovor i protutužbu podnio "Occidental", u kojoj je upravo ustvrdio i iznosio dokaze o spomenutom prevarnom sporazumu koji je oštetiо "Occidental" za 4 milijarde dolara, pa takvu naknadu štete traži protutužbom.

Pravni lijek je do Kuće lordova došao u incidentalnom postupku. Naime, izvorno je Apelacioni sud još 1974. odobrio odvijanje parnice, ali tijekom parnice je došlo do pitanje prava na traženje odredjenih isprava /"discovery"/, koje se nalaze kod protustranke. Usljed toga je sada Kuća lordova morala odlučiti što i kako se može ova parnica odvijati i koje se isprave mogu ocjenjivati kao dokaz. Lord Wilberforce je dao vodeći govor /"leading speech"/, s kojim su se ostali članovi vijeća složili, a on je tom prilikom utvrdio da je otok Abu Musa pripadao emiratu Sharjah i da su to priznavali i emirat Umm al Qaiwain, Iran i Ujedinjeno Kraljevstvo. Kada je došlo do spora u pogledu baš tih morskih prostora, Ujedinjeno Kraljevstvo je interveniralo vojnom silom i emirat Sharjah je ostao u posjedu tog područja. Međutim, spor oko toga se diplomatski odvijao, pa se zapravo radi o odnosu četiri suverene sile, naime dva emirata, Irana i Ujedinjenog Kraljevstva. Tužiteljica izvodi iz toga što da se ipak in fine radi o činu britanske vlade, da se o njemu može suditi, ali to sud ne prihvaća. Istina je, kao što to tužitelj tvrdi, da se u Engleskoj nije primjenjivala američka doktrina o državnim činima /"act of State doctrine"/, ali je i američka doktrina postala fleksibilnija pa i ona govori o onome što mora vrijediti i za englesko pravosuđe, naime o suzdržljivosti sudova kada su u sporu involvirani čini stranih suverena. Poziva se u tom pogledu na engleski precedent "Duke of Brunswick v. King of Hannover" /1848/ s obzirom na imunitet stranog suverena *ratione personae* i *ratione materiae*, pa navodi da je taj precedent slijedio i američki Vrhovni sud u "Underhill v. Hernandez" /1897/

u kojemu se uočava doktrina "act of State". Medjutim Sabbatino /Banco Nacional de Cuba/ v. Sabbatino /1964/ je već naglasio da nema obvezatnog međunarodnog pravila po kojemu se ne bi moglo u drugoj zemlji suditi o aktu suverena koji je izvršio na svojem području, ali da ima takvih situacija u kojima se sudovi moraju suzdržati od sudjenja. Medjutim, kada je u ovoj istoj pravnoj stvari vođen postupak pred američkim sudovima /jer su obje stranke kalifornijske tvrtke/ umiješao se pravni savjetnik Ministarstva vanjskih poslova pismom vrhovnom pravobraniocu /"legal adviser", "Department of State", "Attorney General"/, a iz sadržaja pisma vrijeđi istaći misao da se sudovi treće države ne smiju baviti prosudjivanjem o opravdanosti ili neopravdanosti određenih teritorijalnih mjera raznih država. Nakon toga je Apelacioni sud 9. područja odbio tužbu, a Vrhovni sud je odbio "certiorari". Lord Wilberforce naglašava kako su pravo SAD i UK međusobno srodni, pa ističući kako bi se zapravo u svrhu da se može utvrditi da li je bilo klevete ili nije bilo, moralo u ovom slučaju pristupiti rasudjivanju isprava o teritorijalnim pitanjima u koja su upletene četiri suverene države, pa je stoga umjesno da se sud suzdrži od vršenja sudbenosti.

/TLR, October 30 1981/

E.P.

Jurisdikcionalni imunitet država i najnovija britanska judikatura

Prikazali smo u ovom broju periodika dvije britanske presude koje su se bavile pitanjem imuniteta država od strane građanske jurisdikcije, obje izrečene u Kući lordova. Prva od njih, "I Congreso del Partido" /1981/ odnosi se na državni imunitet s obzirom na državne trgovačke brodove, a druga od njih se odnosi na pitanje uzdržljivosti nacionalnih sudova od odlučivanja o incidentalnim pitanjima koja se odnose na strane države i koja se ne odnose na građanskopravne odnose.

"I Congreso" je u dva pravca zanimljiv. S jedne strane u tom se judikatu u svim govorima ističe činjenica da ne dolazi do primjene "Sovereign Immunity Act, 1978", jer su se događaji o kojima se radi zbili prije njegova stupanja na snagu, a s druge strane se otklanja davanje značenja univerzalnosti i izvora općeg međunarodnog prava Medjuna-